

De profeet en de leeuw

12

Raymond R. Hausoul

Hebt u zich wel eens afgevraagd waarom de man Gods in 1 Koningen 13 door een leeuw werd gedood en de leugenprofeet in leven bleef? In dit artikel willen we dit verhaal beter belichten en een antwoord op onze vraag vinden.

Het begin

Door Salomo's ongehoorzaamheid werd Israël in tweeën gereten. Een piepklein deel kwam onder het gezag van zijn zoon Rechabeam en de rest van het koninkrijk viel in handen van Jerobeam. Jerobeam was een 'slimme' politicus. Hij ging in zijn menselijke overleggingen zelfs zover dat hij niet één, maar twee godsdienstige centra maakte. Hij plaatste een afgod in Betel op de grens met Juda, en in Dan dat het noordelijkste punt van zijn rijk was. Twee gouden kalveren zouden ertoe bijdragen dat Jeruzalem en de Judeese koning vergeten werden en Jerobeams koningschap versterkt zou zijn. Jarenlang zouden ze symbool staan voor de religie in Israël en jarenlang zou men deze kalveren blijven vereren.

De trouwe man Gods

De Heer stuurde hem een profeet om zijn wil te verkondigen (1Kn13:1). De naam van de man blijft onbekend. Het enige dat de Heilige Geest ons te kennen geeft is dat deze profeet een 'man Gods uit Juda' was. Zijn gedrag wordt, tot aan het einde van 1Kn13:10, gekenmerkt door moed en gehoorzaamheid. Hij brengt onbevreesd de boodschap die hij van de Heer ontvangen heeft. God zal dit altaar verwoesten. Maar dat zal niet gebeuren voordat de priesters van deze goddeloze dienst op hun eigen altaar zijn afgeslacht. Ongeveer driehonderdvijftig jaar voordat koning Josia geboren werd, sprak deze man Gods reeds in zijn profetie over hem (2Kn23:15-20). Daarnaast mag Jerobeam ook indirect door deze profetie weten dat er nog steeds koningen zullen blijven voortkomen uit het huis van David (1Kn13:2). God heeft Rechabeams nakomelingen niet opgegeven. Er zal steeds een zoon uit het huis van David overblijven. Jerobeam strekte zijn hand uit tot de

man Gods en zei: 'Grijp hem!' Maar doordat God zich één maakt met het getuigenis van zijn profeten en hen op wonderlijke wijze beschermt en verdedigt, verstijft de hand van de koning. Zolang de dienstknecht een getuige voor God is, ondersteunt God hem en valt elke macht op deze wereld aan zijn voeten. Zo wordt ook de geslagen koning een smekeling voor de profeet. Na het gebed van de man Gods kan de hand weer worden teruggetrokken. Vervolgens wordt hij uitgenodigd door de koning. De profeet weerstaat dit

Met de goddeloosheid wil hij geen gemeenschap hebben. Hij bewaart het zuivere woord van Jahweh, dat hem dient als gids, als licht en als schild.

met kracht en eenvoud. Hij legt uit dat hij niets mag eten of drinken in deze plaats (vs9). Met de goddeloosheid wil hij geen gemeenschap hebben. Hij bewaart het zuivere woord van Jahweh, dat hem dient als gids, als licht en als schild. Alles wat verbonden is met het afgodensysteem van menselijke uitvinding, wordt door hem ontweken. Zo ging hij gehoorzaam de weg die God hem geboden had.

De listige profeet

Nu woonde er in Betel een oude profeet, van wie de zonen hem alles kwamen vertellen wat er op die dag in Betel gebeurd was (vs11). Eigenaardig was het dat deze profeet zich nog in Betel ophield. Vanaf het begin van Jerobeams afgodenbewind hadden immers alle priesters en levieten

en alle godvrezende en rechtschapen Israëlieten de gebieden verlaten die aan Jerobeam onderworpen waren (1Kn12:17,23; 2Kr10:17; 11:13-17; 13:10-12; 15:8-9,13,15). Welke interesse zou de oude profeet gehad hebben om op deze manier te handelen? Werd hij gedreven door valse motieven of jaloezie? We weten het niet. Misschien was (Van Gelderen oppert dat in de *Korte Verklaring*) de oude profeet een gedegradeerde Jahweh-profeet van wie het hoofdmotief zou zijn geweest: 'De man, die zo trouw is aan het gebod van

zijn Zender, dat hij de gastvrijheid van Jerobeam versmaadt, moet bewogen worden om de mijne te aanvaarden. Als ik zijn vriendschap win, kom ik weer in de gunst bij Jahweh.'

In ieder geval gaat hij als een engel van de duisternis en boodschapper van de dood de man Gods op zijn ezel achterna. In vs15 liegt hij nog niet, in het begin van vs18 half en in het vervolg van dat vers helemaal. Zo gaat hij steeds sluwder te werk. 'Ik ben ook een profeet, zoals jij, en een engel heeft tot mij gesproken door het Woord van Jahweh: Laat hem met je terugkeren naar je huis om brood te eten en water te drinken' (vs18), maakt hij de man Gods wijs. Op dat moment worden het onderscheidingsvermogen en de gehoorzaamheid van de man Gods op de proef gesteld.

De misleiding

De man Gods gehoorzaamde de oude profeet. Hij die tegenover Jerobeam staande bleef, faalde tegenover de eerste de beste die zich op een goddelijke ingeving beriep. Zijn val zou het gevolg zijn. Vooral in de bekrachtiging van de pseudo-profeet dat een hemelse bode het woord Gods tot hem gesproken had, bestond de grote verleiding (vs18). De slang was tot hem gekomen in de gedaante van een pseudo-bode en had hem belogen en verwoest. Hij werd misleid door een leugenprofetie van een 'collega', die later zelfs een waarachtig woord van Jahweh als oordeel zou uitspreken (vs20-21)! Het achterna gaan was niet het listige, maar het eten en drinken in de plaats Betel, waar de profeet woonde (vs9,16). Hoe kon hij accepteren dat er tegenstrijdigheid in Gods Woord bestond? God geeft toch niet zulke tegenovergestelde openbaringen. Moest hij niet erkennen dat hij verleid werd? Hij faalde, maakte de foute keuze en wandelde in dezelfde zonde als Jerobeam die eveneens de wet overtrad die de Heer hem had openbaard (vs1-3,21). Zodoende kon God niets anders doen dan hem evenals Jerobeam voor zijn ongehoorzaamheid en gebrek aan toewijding straffen.

Samuël en de man Gods

Als wij dit gedrag van deze man Gods vergelijken met dat van de profeet Samuël in 1Sm15:24-35, zien we een interessante tegenovergestelde parallel tussen beide gebeurtenissen. Het verschil zit in de ontkenning. Twee koningen, Saul en Jerobeam, opstandig tegen de Heer die hen over zijn volk heeft aangesteld, staan tegenover twee profeten, Samuël en de man Gods, die tegen hen getuigen. Beide koningen nodigen de profeet uit. En beiden weigeren deze uitnodiging. Vanaf dat ogenblik handhaaft de trouw van Samuël zich ondanks de acties van koning Saul, maar valt de man Gods in ongehoorzaamheid voor de oude profeet, die zegt: 'Ik ben ook een profeet, net als jij.' Samuël handelt evenwel naar Gods ge-

dachten. Hij is voorzichtig, geduldig en trouw aan God. Zijn positie is zelfs nog moeilijker dan die van de man Gods, want die had een duidelijk en expliciet bevel. Hij stond niet tegenover een huichelaar als Saul, maar tegenover een openlijk verharde opstandeling, koning Jerobeam. Het moeilijke deel van de opdracht van de man Gods was dus al achter de rug op het ogenblik dat hij bezweek. Maar Samuël vervulde trouw zijn taak te midden van steeds groter wordende moeilijkheden. Samuël luisterde alleen naar de Heer. Hij leefde in gemeenschap met Hem. Maar de man Gods luisterde naar de toespraak van de leugenprofeet uit Betel. Dat laatste zou hem duur komen te staan.

De leeuwenaanval

Toen de man Gods vanaf het huis van de oude profeet weer verder liep, trof een leeuw hem op de weg. De Godsmann vond de dood. Zijn lijk lag verbrijzeld en neergeworpen op de weg, terwijl de ezel en de leeuw naast het lijk stonden. Het machtigste en het nederigste dier stonden daar, als twee levende getuigen, naast elkaar. Leeuwen komen we vaker tegen in het Oude Testament. Ze vormden een bedreiging voor de mensen en hun kuddes. Simson (Re14:5-6), David (1Sm17:34-37) en Benaja (2Sm23:20) werden allen geconfronteerd met wilde leeuwen. En de wijze Daniël werd zelfs in een leeuwenkuil in Babylonië geworpen (Dn6). De wilde rondtrekkende leeuwen stonden niet aan de rand van de weg, ze doorkruisten constant het land (Re14:5). Tot in de dertiende eeuw na Christus kwamen zulke leeuwen voor in Israël.

Gods oordeel

Als we ons verhaal met 1Kn20:35-37 vergelijken, de parabel over Achabs toegeeflijkheid, zien we dat beide gebeurtenissen de nadruk leggen op het onderscheiden van goed en kwaad. We vinden in beide geschiedenissen hetzelfde oordeel door een leeuw. In 1Kn20 treft het een profetenzoon om-

dat hij zijn collega *niet* gehoorzaamde. In 1Kn13 treft het een profeet omdat hij zijn collega *wel* gehoorzaamde.

Het gaat uiteindelijk niet om de collega's, maar om het doen van Gods aanwijzing. Het gedrag van zijn dienaars moet gekenmerkt worden door trouw. Door de man uit Betel te geloven en te gehoorzamen, zondigde de man Gods tegenover God en tegen het geestelijke belang van Israël. Zo zien we hem afglijden op het hellend vlak.

Als God zijn eigen ontrouwe profeet niet veroordeeld had, zou dat zelfs twijfels gebracht hebben over de waarheid van zijn profetie. De geloofwaardigheid van Gods woord was in het geding (vs26). Doordat de man Gods naar Betel terugkeerde, bracht hij op eigen onverantwoorde wijze zijn profetie in het geding. Hij had immers na zijn uitspraak over het altaar tot Jerobeam gezegd: 'Al gaf je me de helft van je huis, ik zou niet met je naar binnen gaan, brood eten of water drinken op deze plaats [d.i. Betel], want zo werd het mij geboden door het woord van Jahweh: Eet er geen brood, drink er geen water en keer niet terug langs de weg die je bent gekomen' (vs8-9). Dit woord kon niet meer veranderd worden. Het enige wat mogelijk was, was berouw en omkeer bij de man Gods. Alleen op die wijze zou de diepe indruk die zijn ongehoorzaamheid op de Israëlieten had gemaakt worden uitgewist. Maar over berouw of omkeer lezen we hier niets. Het is sowieso opvallend dat er met geen woord gerept wordt over de gedachten of gevoelens bij deze man Gods. Hij werd geoordeeld, want zo kon Gods eer weer in het openbaar hersteld worden.

Maar hoe zat het met de oude profeet? Bij hem was het anders. Hij werd niet openbaar gestraft, want hij had zijn leugen niet openbaar uitgesproken. Daardoor zou de geloofwaardigheid van Gods woord niet in het geding komen. De zonde hoefde dan ook niet meteen veroordeeld te worden. Uiteindelijk zou hij zijn oordeel wel ontvangen voor de rechterstoel van God, dan zou

ook aan hem gerechtigheid openbaar worden. God behandelde de profeet die de grootste verantwoordelijkheid had daarom strenger dan de profeet die minder verantwoordelijkheid had.

Jerobeams ongehoorzaamheid

Nadat de oude profeet het lijk had gevonden, nam hij het mee terug naar de stad Betel. Juist op de plaats waar de man Gods niet mocht verblijven, werd hij begraven. De oude profeet leek zich op het moment van de begrafenis schuldig te voelen (vs30). Het bestraf-fend oordeel heeft op hem een diepe indruk achtergelaten. Maar wat er precies in hem omging, wordt ons niet meegedeeld.

De schrijver van het boek Koningen gaat weer terug naar koning Jerobeam (vs33-34). Bij hem verandert niets. Na deze geschiedenis lezen we dat hij – terwijl hij ongetwijfeld van deze gebeurtenis gehoord had – geen enkele

reactie vertoont. Wat er ook gebeurde, geen enkel getuigenis raakte de koning zodanig dat hij omkeerde van de weg die hij gekozen had. Zelfs het feit dat God zijn woord had gehouden en de man Gods geoordeeld werd, liet hem koud. Zijn eigen ingestelde religie lag hem meer aan het hart dan de ware dienst aan de levende en waarachtige God. Jerobeams nieuwe priesters werden verder ingesteld en gefinancierd door de koning. Jerobeam mocht echter weten dat de gevolgen van ongehoorzaamheid bij grote dienaars in Gods koninkrijk duidelijk zichtbaar zouden worden voor iedereen.

De gehoorzame dienaar

Juist door de gebeurtenis in 1Kn13 wordt duidelijk hoe belangrijk het is om Gods stem te horen en ongevoelig te zijn voor de voordelen van de Jerobeams en misleiders van Betel. Als gelovigen dienen we altijd te letten op

zowel de boodschap als wandel van degenen met wie we omgaan. Niets is gevaarlijker dan te luisteren naar 'profe-ten' die tussen de afgoden wonen. Het volgen van hen kan geestelijk gezien dodelijk zijn! Er zijn gelovigen die zich niet laten bang maken door bedreigingen en zich niet laten verleiden door geschenken. Maar als het kwaad een schone schijn heeft en als we ertoe worden overgehaald door respectabele mensen, is het gevaar het grootst. Laten we daarom alert zijn, en Christus de Heer van ons leven, de stille Toehoorder bij ieder gesprek, de verborgen Gast bij elke maaltijd en de onzichtbare Vriend bij iedere activiteit laten zijn. En zijn opdrachten trouw gehoorzamen in een tijd waarin we zoveel advies krijgen. ■

